

V E G Y E S E K .

Morva posztócsinálók letelepedése Puchón. Mint a hogy Franciaországban, a nantesi ediktum visszavonása (1685) után történt, hogy a hugonetta iparosok vallásuk üldözése miatt, munkásságuk s ügyességükkel más országokat kényszerültek gazdagítani, kicsiben ugyanez esett meg Morvaországban, a harminczéves háboru alatt. A morva protestáns iparosok se tudván tovább tűrni elnyomatásukat, hazájukat elhagyni voltak kénytelenek.

Egy ilyen csapat kivándorló, mind morva posztócsinálók, 1639-ben megtelepedésük végett Erdély fejedelméhez I. Rákóczy Györgyhez fordultak. Rákóczy örömmel fogadta őket, de nem Erdélyt, hanem ledniczei magyarországi uradalmát s abban *Puchó* városát jelölte ki (Orsz. Lev. Rákóczy lt.) tartózkodási helyük gyanánt. Erre a célra Rákóczy 1639-ben a városnak egy puszta jobbágy-telkén 13 házat építtetett 2175 frtért számukra, még pedig 3 nagyobbat, és 10 kisebbet és egy posztókallót. A költségeket a fejedelem előlegezte s a nagyobb házakat egyenkint 225 frtra a kisebbeket pedig 150 frtra becsülvén, minden morva posztócsinálónak ennek fejében évenként 1—1 vég kék posztót kellett beszolgáltatnia, mindaddig, amíg a posztó árából, a házak költsége letörlesztetett. Ezen kívül minden ház után, a földesurnak évente 2 frtot, a posztókalló használatáért pedig, minden posztóvég után 10 dénárt tartoztak fizetni.

A Puchón 1639-ben megtelepedett morvák számát tehát, körülbelül 13 családra tehetjük, kik — mivel a posztókalló évi jövedelme 60 frtra van becsülve, — évente 600 vég posztót készíthettek, s így minden családra körülbelül 46 vég csinálása jutott.

I. Rákóczy György fejedelen 1642 febr. 14-én külön kiváltságlevellet (Orsz. Lev. erdélyi Lib. Reg. XX. 62.) adott ki részökre, mely helyzetüket véglegesen szabályozta, másrészt állandó hathatós védelmet biztosított nekik s utódaiknak. E kiváltságlevellet pontjai a következők:

1. Evangelikus vallásukat akadálytalanul gyakorolhatják.
2. Őket, feleségüket, gyermekeiket, áruikat, házaikat a fejedelem védelmébe fogadja mindenki ellenében.
3. Ha valaha hazájukban a béke és vallásszabadság helyreáll, oda bármelyiküknek szabad legyen visszatérni, ha házukba utódul tisztességes embert hagynak magok után.
4. Mesterségöket és kereskedésüket szabadon űzhetik, sőt ha va-

laki az ő kárukra ott Puchón — az országos vásárokon kívül — posztót behozni s rőf vagy végszámra eladni merészkednék, az olyannak portékája elkoboztassék s annak fele az övéké, fele a fejedelemé legyen.

5. Minthogy kertescskéiken kívül csakis mesterségükből tartják fön magukat, felmentetnek mindenféle, akár a fejedelemnek akár a városnak járó adó alól, kivéve ha valaki a városi polgároktól házat venne, vagy egyébként a polgárságba fölvétetni kívánná magát.

6. Urasági sőt, sajtot, sört s más élelmi szert venni nem kötelesek, arra őket senki sem kényszerítheti.

7. Ha a fejedelmi udvar szükségére posztót csinálnak, akkor azt — a gyanu kikerülése végett — ne házi ritka gyapjúból kelljen csinálniok. Az udvar részére vett posztót pedig igaz árán, ahogy akkor az éppen kel, vásárolják meg tőlük.

8. Mindenki, vagyonáról szabadon végrendelkezhetik, gyámot nevezhet, a földesur minden beleszólása nélkül.

9. Ha sörfőzésre akarnak adni magukat (mert hiszen a posztócsinálás nem mindig fizeti ki magát) azt szabadon tehessék, sörüket akadálytalanul kimérhessék s eladhassák.

10. Ha a fejedelem költségén épített házaikat végleg magukhoz váltják, azokat örök jognon birhassák, s bármely tisztességes embernek eladhassák.

11. Minden ház után évente földesuri adóba 2 fírtot fizessenek, és pedig felét Szent György, másik felét Szent Mihály napján.

12. A posztókalló és a posztókifeszítő használatáért, minden posztóvég után változhatatlanul, 10 denárt fizessenek.

13. A posztókalló javítását a szomszéd molnár tartozik elvégezni, és ha a kijavítás egy forintból kitelhetik, akkor annak költségét a posztócsinálók közönsége, azon felül pedig a fejedelem tartozik viselni.

14. Ha maguk közt czéhet alkotnának, és szabályaikhoz a fejedelem megerősítését kinyernék, e szabályokat és törvényeket hathatós védelmében fogja részesíteni.

15. Ha valamelyikük valakit a városban megbántana, akkor az olyat ne a városbíró vagy tanács, hanem a posztócsinálók községe, a maga törvényei szerint büntesse meg.

Ezen kiváltságok őtalma alatt, a morva posztócsinálók végleg Puchón maradtak, külön a város egyik részében. Sőt utánuk megint új meg új csapatok telepedtek meg Puchón s hogy mégis tekintélyesebb számmal, mutatja az, hogy I. Rákóczy György fejedelem 1645. jun. 11-én (Orsz. Lev. gyulafehérvári XXI. Lib. Regius fol. 175.) ezeknek ismét külön szabadalomlevelet adott, kifejezetten megkülönböztetve őket a posztócsinálók községétől. Lehet, hogy amazoktól származik az ottani cserépipar, de Puchónak országos hírét, a legelső telepések posztógyártása és posztókereskedése szerezte meg, mely — hála egy bölcs fejedelem gondoskodásának — mindig számottevő tényező¹⁾ volt hazánk ipartörténetében.

T.

¹⁾ V. ö. például Szemlénk 1896. (III.) évfolyamának 14. lapját.